

ที่พักอาศัยสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรมในสถานปฏิบัติธรรม

นายวิวัฒน์ สิริเศรษฐธาดา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเอกพัฒนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเคหการ ภาควิชาเคหการ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2550

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE DWELLINGS FOR MEDITATION PRACTICING LAYPERSONS
AT MEDITATION PLACES

Mr. Wiwat Sirisettaapa

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Housing Development Program in Housing

Department of Housing

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2007

Copyright of Chulalongkorn University

500901

หัวข้อวิทยานิพนธ์   ที่พักอาศัยสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรมในสถานปฏิบัติธรรม
โดย   นายวิวัฒน์ สิริเศรษฐอากาศ
สาขาวิชา   เลขการ
อาจารย์ที่ปรึกษา   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ เกิสนุศย์ สุรพลชัย

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

.....คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิต จุลาสัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สุปรียา หิรัญโร)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ เกิสนุศย์ สุรพลชัย)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(พระสุธีธรรมมานูวัตร, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ นันทวิลาสวงศ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ มานพ พงศทัต)

วิวัฒน์ สิริเศรษฐภา : ที่พักอาศัยสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรมในสถานปฏิบัติธรรม. (THE DWELLINGS FOR MEDITATION PRACTICING LAYPERSONS AT MEDITATION PLACES) อ. ที่ปรึกษา : ผศ. ดร.เสาวลักษณ์ เลิศบุศย์ สุรพลชัย, 230 หน้า.

การศึกษาที่พักอาศัยสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรมในสถานปฏิบัติธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบที่พักอาศัย สิ่งอำนวยความสะดวก และกิจกรรม ของสถานปฏิบัติธรรมที่พัฒนาขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของวัดและไม่เป็นส่วนหนึ่งของวัด และเสนอแนะการบริหารจัดการทางการตลาดด้านการใช้สื่อ รวมทั้งแนวทางในการพัฒนาสถานที่พักอาศัยและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อรองรับการพักอาศัยและกิจกรรมการปฏิบัติธรรมสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรมในสถานปฏิบัติธรรม โดยมีสมมติฐานว่า การพัฒนาที่พักอาศัยและสิ่งอำนวยความสะดวกของสถานปฏิบัติธรรมเป็นสิ่งจำเป็นต่อกลุ่มเป้าหมายที่เป็นฆราวาสในการมาปฏิบัติธรรม และการใช้สื่อทางการตลาดเพื่อให้ข้อมูลและจูงใจเป็นสิ่งสำคัญ

กระบวนการวิจัยได้มีการกำหนดเลือกพื้นที่ศึกษาจำนวน 3 แห่งเป็นกรณีศึกษา คือ วัดพระธรรมกาย พุทธสถานสันติอโศก และวัดภักทันทะอาสาฬหาราม โดยมุ่งเน้นตัวอย่างสถานปฏิบัติธรรมที่มีความต่างในด้านกระบวนการปฏิบัติธรรมและลักษณะสถานที่ของสถานปฏิบัติธรรม แต่ยึดถือหลักการปฏิบัติธรรมตามแนวทางของพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ การศึกษามุ่งเน้นเฉพาะกลุ่มฆราวาสที่มาปฏิบัติธรรมเท่านั้น โดยมีการศึกษาเกี่ยวกับหลักการและแนวความคิดที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนา หลักการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ (Product) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) อุปสงค์และอุปทาน (Demand and Supply) การตลาดเพื่อสังคม (Social Marketing) และทฤษฎีของมาสโลว์ (Maslow's Theory of Motivation) ที่เกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ และการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลปฐมภูมิ โดยเฉพาะการสำรวจ การสังเกต สัมภาษณ์ และการเข้าร่วมกิจกรรมในสถานปฏิบัติธรรมทั้ง 3 แห่ง

ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ในด้านของที่พักอาศัย สิ่งอำนวยความสะดวก และกิจกรรม ของสถานปฏิบัติธรรมแต่ละแห่งที่เป็นกรณีศึกษา มีความแตกต่างกันด้านกระบวนการปฏิบัติธรรม กลุ่มผู้ปฏิบัติธรรมเป้าหมาย และลักษณะสถานที่ตั้งของสถานปฏิบัติธรรม แต่มีเป้าหมายของการปฏิบัติธรรมเดียวกันที่ต้องการพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรมในด้านจิตใจและปัญญาเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้สามารถนำไปเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้ปฏิบัติธรรมและเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม นอกจากนี้จากกรณีศึกษาทั้ง 3 แห่ง พบว่ามีการใช้วิธีการส่งเสริมการตลาดในการให้ข้อมูลข่าวสารและจูงใจผู้ปฏิบัติธรรม ด้วยวิธีการคล้ายคลึงกันตามหลักการโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การให้บริการและการสร้างแรงจูงใจโดยบุคคล การกระตุ้นความต้องการ และการตลาดเจาะตรง แต่มีรายละเอียดของการใช้สื่อที่แตกต่างกันซึ่งขึ้นอยู่กับกระบวนการปฏิบัติธรรมและกลุ่มผู้ปฏิบัติธรรมเป้าหมาย

สรุปได้ว่าการพัฒนาที่พักอาศัยและสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานปฏิบัติธรรมต้องคำนึงถึง ประเภทบุคคล ลักษณะการดำรงชีวิตปกติประจำวัน และความต้องการหรือเป้าหมายการปฏิบัติธรรมของผู้ปฏิบัติธรรม รวมทั้งคำนึงถึงกิจกรรมที่สนับสนุนกระบวนการปฏิบัติธรรมอย่างเหมาะสม นอกจากนี้การใช้สื่อด้านการตลาดเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจและจูงใจผู้ปฏิบัติธรรมยังเป็นเรื่องสำคัญ เนื่องจากกลุ่มฆราวาสที่มาปฏิบัติธรรมยังเป็นผู้ที่มีกิเลสอยู่ ต้องการเพิ่มพูนความรู้ด้านธรรมะ มุ่งเน้นการพัฒนาตนและลดละกิเลสให้เบาบางลงเพื่อนำไปสู่ความเป็นผู้มีปัญญาวริสุทธินในท้ายที่สุด การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการส่งเสริมการตลาดของสถานปฏิบัติธรรมจึงเป็นแนวทางของการพัฒนาตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวและเป็นการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์และที่พักอาศัยเพื่อการสร้างสรรค์สังคมที่ดี

ภาควิชา .....เคหการ.....ลายมือชื่อนิติดี .....
 สาขาวิชา .....เคหการ.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
 ปีการศึกษา .....2550.....

4974155825 : MAJOR HOUSING

KEY WORD : DWELLING / MEDITATION / LAYPERSON / MEDITATION PLACE / PROMOTION

WIWAT SIRISETTAAPA : THE DWELLINGS FOR MEDITATION PRACTICING LAYPERSONS AT MEDITATION PLACES. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. SAOWALUCK LERTBUT SURAPOLCHAI, Ph.D., 230 pp.

This research aims to compare the dwelling places, facilities and activities of meditation places developed to be part of a temple and those that do not belong to a temple, and to propose marketing management in terms of media use and guidelines for developing dwelling places and facilities to satisfy the meditation practitioners' needs for accommodation and activities. It is assumed that the development of the dwelling places and facilities of a meditation site are necessary for ordinary people who come to practice religious activities at the site and the use of media for marketing purposes is also necessary to disseminate information and attract their interest.

Three places were chosen as case studies: Wat Phra Dhammakaya, Santi Asoke Buddha Sathan and Wat Bhaddanta Asabharam. The three places are different in terms of practicing procedures and characteristics but they all follow Buddhist principles. The research focused on the target group of ordinary people who came to practice religious activities. The research studied Buddhist principles and notions related to practicing religious activities and those related to product marketing, marketing promotion, demand and supply, social marketing and Maslow's theory of motivation concerning human need. Primary and secondary data were collected through survey, observation, interviews and participation at the three places.

It is found that the product development of the dwelling places, facilities and activities at each place are different because of restrictions of the practicing procedures, the target groups and the sites. However, the goal of the practice is the same in that it concentrates on the spiritual and intellectual development of the target group. As a result, the members of this group can apply what they have practiced to their everyday life activities and for the benefit of the society. The three places use roughly the same marketing promotion strategies in terms of disseminating information and attracting the target group. They ask individuals to advertise, inform the public of their services and motivate the public, in addition to addressing and attracting the public's needs and direct marketing. However, the details of using media are different depending on the procedures and target groups.

It can be concluded that to develop the dwelling places and facilities at a meditation place the type of practicing laypersons, an individual's way of living and need or goal of religious practice, and suitable activities to support such practice should be taken into consideration. Moreover, it is important to use marketing media to disseminate information and attract the target group because those who come to practice still wish to improve themselves with knowing more Dhammas and get rid of sins they feel they have in order to eventually achieve enlightenment. The meditation place's product development and marketing promotion are ways to develop housing and real property for a better society.

Department : .....Housing..... Student's signature : .....
 Field of study : .....Housing..... Advisor's signature : .....
 Academic year : .....2007.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เสาวลักษณ์ เลิศบุษย์ สุรพลชัย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้เสียสละเวลาให้คำปรึกษาและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ตลอดการจัดทำวิทยานิพนธ์ รวมถึง รองศาสตราจารย์ สุปรินา หิรัญโร ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ พระสุธีธรรมานุวัตร, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ ฉันทวิลาสวงศ์ และรองศาสตราจารย์ มานพ พงศทัต กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ความกรุณาให้ข้อคิดเห็นและคำแนะนำในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ประจำภาควิชาเคหการทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ข้าพเจ้า และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ในภาควิชาเคหการทุกท่านที่คอยช่วยเหลือและให้คำแนะนำแก่ผู้เขียนเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ วัดพระธรรมกาย พุทธสถานสันติอโศก วัดภักทันทะอาสาฬหาราม และผู้ที่เกี่ยวข้องกับทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล ให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และพี่สาว ที่คอยให้กำลังใจและห่วงใยข้าพเจ้าเสมอมา รวมถึงเพื่อนๆทุกคนที่ให้กำลังใจแก่ผู้เขียน จนทำให้การจัดทำวิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และหากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์บ้างประการใด ผู้เขียนขอขอบคุณดีให้แก่คุณพ่อ คุณแม่ และอาจารย์ทุกท่านที่มีส่วนร่วมในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ แต่หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับแต่เพียงผู้เดียว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ค
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
1.3 ขอบเขตของการศึกษา.....	4
1.4 สมมติฐานของการศึกษา.....	5
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	5
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
2.1 แนวคิดทางพุทธศาสนา.....	8
2.1.1 หลักเสนาสนะ.....	8
2.1.2 หลักสัพปาเย.....	9
2.1.3 หลักจริต 6.....	12
2.1.4 หลักการปฏิบัติธรรม.....	13
2.2 แนวคิดทางการตลาด.....	18
2.2.1 แนวคิดอุปสงค์และอุปทาน (Demand and Supply).....	18
2.2.2 แนวคิดการตลาดเพื่อสังคม (Social Marketing).....	19
2.2.3 แนวคิดส่วนผสมทางการตลาด (Marketing Mix).....	22

2.2.4. แนวคิดการจูงใจของมาสโลว์ (Maslow's Theory of Motivation).....	25
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	26
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	28
3.1 ขอบเขตของการศึกษา.....	28
3.2 การกำหนดกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มประชากร.....	29
3.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	30
3.4 สมมติฐานของการศึกษา.....	30
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	30
3.6 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	32
3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	32
บทที่ 4 ผลการศึกษา.....	34
4.1 กรณีศึกษาวัดพระธรรมกาย.....	34
4.1.1 ประวัติและความเป็นมาของวัดพระธรรมกาย.....	34
4.1.2 แนวคิดในการสร้างวัดพระธรรมกาย.....	35
4.1.3 จุดประสงค์ในการสร้างวัดพระธรรมกาย.....	36
4.1.4 ที่ตั้งและแผนที่สำหรับมาวัดพระธรรมกาย.....	36
4.1.5 แผนผังและสถานที่สำคัญของวัดพระธรรมกาย.....	37
4.1.6 ที่พักอาศัยสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรมในวัดพระธรรมกาย.....	41
4.1.7 สิ่งอำนวยความสะดวกภายในที่พักอาศัย.....	48
4.1.8 กิจกรรมสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรม.....	53
4.1.9 แนวทางส่งเสริมในการจูงใจผู้ปฏิบัติธรรม.....	60
4.2 กรณีศึกษาพุทธสถานสันติอโศก.....	67
4.2.1 ประวัติและความเป็นมาของพุทธสถานสันติอโศก.....	67
4.2.2 แนวคิดในการสร้างพุทธสถานสันติอโศก.....	68
4.2.3 จุดประสงค์ในการสร้างพุทธสถานสันติอโศก.....	68
4.2.4 ที่ตั้งและแผนที่สำหรับมาพุทธสถานสันติอโศก.....	68
4.2.5 แผนผังและสถานที่สำคัญของพุทธสถานสันติอโศก.....	70

4.2.6	ที่พักอาศัยสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรมของพุทธสถานสันติอโศก.....	74
4.2.7	สิ่งอำนวยความสะดวกภายในที่พักอาศัย.....	77
4.2.8	กิจกรรมสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรม.....	78
4.2.9	แนวทางส่งเสริมในการจูงใจผู้ปฏิบัติธรรม.....	91
4.3	กรณีศึกษาวัดภักทันทะอาสาฬหาราม.....	96
4.3.1	ประวัติและความเป็นมาของวัดภักทันทะอาสาฬหาราม.....	96
4.3.2	แนวคิดในการสร้างวัดภักทันทะอาสาฬหาราม.....	96
4.3.3	จุดประสงค์ในการสร้างวัดภักทันทะอาสาฬหาราม.....	97
4.3.4	ที่ตั้งและแผนที่สำหรับมาวัดภักทันทะอาสาฬหาราม.....	97
4.3.5	แผนผังและสถานที่สำคัญของวัดภักทันทะอาสาฬหาราม.....	99
4.3.6	ที่พักอาศัยสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรมของวัดภักทันทะอาสาฬหาราม.....	106
4.3.7	สิ่งอำนวยความสะดวกภายในที่พักอาศัย.....	116
4.3.8	กิจกรรมสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรม.....	126
4.3.9	แนวทางส่งเสริมในการจูงใจผู้ปฏิบัติธรรม.....	145
บทที่ 5	การวิเคราะห์ผลการศึกษา.....	149
5.1	เสนาสนะ.....	151
5.2	สัปปายะ.....	158
5.3	ผลิตภัณฑ์ (Product).....	168
5.4	การจูงใจของมาสโลว์ (Maslow's Theory of Motivation).....	184
5.5	อุปสงค์และอุปทาน (Demand and Supply) และกลุ่มเป้าหมาย (Target Group).....	186
5.6	การตลาดเพื่อสังคม (Social Marketing).....	190
5.7	การส่งเสริมการตลาด (Promotion).....	191
บทที่ 6	สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	196
6.1	สรุปอภิปรายผล.....	196
6.2	ข้อเสนอแนะ.....	217
	รายการอ้างอิง.....	223
	ภาคผนวก.....	227
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	230

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 แสดงระยะเวลาในการทำการศึกษา.....	29
ตารางที่ 5.1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหลักเสนาสนะกับสถานปฏิบัติธรรม.....	151
ตารางที่ 5.2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหลักเสนาสนะกับเสนาสนะของวัดพระธรรมกาย.....	153
ตารางที่ 5.3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหลักเสนาสนะกับเสนาสนะของ พุทธสถานสันติอโศก.....	155
ตารางที่ 5.4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหลักเสนาสนะกับเสนาสนะของ วัดภักทันทตะอาสาฬาราม.....	157
ตารางที่ 5.5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปายะกับสถานปฏิบัติธรรม.....	158
ตารางที่ 5.6 แสดงสัปปายะของวัดพระธรรมกาย.....	160
ตารางที่ 5.7 แสดงสัปปายะของพุทธสถานสันติอโศก.....	163
ตารางที่ 5.8 แสดงสัปปายะของวัดภักทันทตะอาสาฬาราม.....	166
ตารางที่ 5.9 แสดงผลิตภัณฑ์ด้านที่พักอาศัยของสถานปฏิบัติธรรม.....	169
ตารางที่ 5.10 แสดงผลิตภัณฑ์ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของสถานปฏิบัติธรรม.....	172
ตารางที่ 5.11 แสดงผลิตภัณฑ์ด้านกิจกรรมของสถานปฏิบัติธรรม.....	175
ตารางที่ 5.12 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์ของวัดพระธรรมกาย.....	178
ตารางที่ 5.13 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์ของพุทธสถานสันติอโศก.....	180
ตารางที่ 5.14 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์ของวัดภักทันทตะอาสาฬาราม.....	182
ตารางที่ 5.15 แสดงการใช้ช่องทางการส่งเสริมการตลาดของสถานปฏิบัติธรรม.....	191
ตารางที่ 5.16 แสดงการส่งเสริมการตลาดของวัดพระธรรมกาย.....	192
ตารางที่ 5.17 แสดงการส่งเสริมการตลาดของพุทธสถานสันติอโศก.....	193
ตารางที่ 5.18 แสดงการส่งเสริมการตลาดของวัดภักทันทตะอาสาฬาราม.....	194

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่ 5.1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์ของวัดพระธรรมกาย.....	179
แผนภูมิที่ 5.2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์ของพุทธสถานสันติอโศก.....	181
แผนภูมิที่ 5.3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์ของวัดภักทันทันตะอาสาฬาราม.....	184
แผนภูมิที่ 5.4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติธรรมกับการตอบสนองต่อ ความต้องการต่างๆของมนุษย์.....	186
แผนภูมิที่ 6.1 แสดงแนวคิดการขาย (The Selling Concept).....	210
แผนภูมิที่ 6.2 แสดงแนวคิดการขาย (The Selling Concept) ของสถานปฏิบัติธรรม.....	210
แผนภูมิที่ 6.3 แสดงกลยุทธ์ผลัก (Push Strategy).....	210
แผนภูมิที่ 6.4 แสดงกลยุทธ์ผลัก (Push Strategy) ของสถานปฏิบัติธรรม.....	211
แผนภูมิที่ 6.5 แสดงกลยุทธ์ดึง (Pull Strategy).....	211
แผนภูมิที่ 6.6 แสดงกลยุทธ์ดึง (Pull Strategy) ของสถานปฏิบัติธรรม.....	211
แผนภูมิที่ 6.7 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการ ผลิตภัณฑ์ และการส่งเสริมการตลาด.....	212
แผนภูมิที่ 6.8 แสดงแนวคิดการตลาด (The Marketing Concept).....	213
แผนภูมิที่ 6.9 แสดงการผสมผสานแนวทางปฏิบัติธรรมของสถานปฏิบัติธรรมเข้ากับ แนวคิดการตลาด (The Marketing Concept).....	213
แผนภูมิที่ 6.10 แสดงส่วนผสมทางการตลาด (Marketing Mix).....	214
แผนภูมิที่ 6.11 แสดงสินค้าเชิงสังคัม.....	215
แผนภูมิที่ 6.12 แสดงสินค้าเชิงสังคัมประยุกต์เข้ากับสถานปฏิบัติธรรม.....	215

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 4.1 แสดงแผนที่สำหรับมาวัดพระธรรมกาย.....	37
ภาพที่ 4.2 แสดงแผนผังภายในวัดพระธรรมกาย.....	37
ภาพที่ 4.3 แสดงมหาธรรมกายเจดีย์.....	38
ภาพที่ 4.4 แสดงมหาวิหารพระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร).....	38
ภาพที่ 4.5 แสดงอุโบสถ.....	39
ภาพที่ 4.6 แสดงสภาธรรมกายสากล.....	39
ภาพที่ 4.7 แสดงมหาวิหารคุณยายอาจารย์มหาอุบาสิกาจันทร์ ขนนกยูง.....	40
ภาพที่ 4.8 แสดงหอฉันคุณยายอาจารย์มหารัตนอุบาสิกาจันทร์ ขนนกยูง.....	40
ภาพที่ 4.9 แสดงมหารัตนวิหารคด.....	41
ภาพที่ 4.10 แสดงที่ตั้งหมู่บ้านปฏิบัติธรรม.....	42
ภาพที่ 4.11 แสดงทางเข้าหมู่บ้านปฏิบัติธรรม.....	42
ภาพที่ 4.12 แสดงลักษณะภายนอกบ้านพักอุบาสก.....	44
ภาพที่ 4.13 ภาพแสดงพื้นที่ภายในบ้านพักอุบาสก.....	44
ภาพที่ 4.14 แสดงลักษณะภายนอกบ้านพักอุบาสิกา.....	45
ภาพที่ 4.15 แสดงพื้นที่ภายในบ้านพักอุบาสิกา.....	45
ภาพที่ 4.16 แสดงที่ตั้งสภาธรรมกายสากล.....	46
ภาพที่ 4.17 แสดงสภาธรรมกายสากลด้านที่เป็นที่พักอาศัย.....	46
ภาพที่ 4.18 แสดงที่พักอาศัยสำหรับอุบาสก.....	47
ภาพที่ 4.19 แสดงที่พักอาศัยสำหรับอุบาสิกา.....	47
ภาพที่ 4.20 แสดงห้องปฏิบัติธรรม.....	48
ภาพที่ 4.21 แสดงโรงอาหาร.....	49
ภาพที่ 4.22 แสดงห้องน้ำอุบาสก.....	49
ภาพที่ 4.23 แสดงห้องน้ำอุบาสิกา.....	50
ภาพที่ 4.24 แสดงห้องธุรการ.....	50
ภาพที่ 4.25 แสดงบริเวณพักผ่อน.....	51
ภาพที่ 4.26 แสดงห้องปฏิบัติธรรม.....	51
ภาพที่ 4.27 แสดงบ้านแก้วเรือนทอง.....	52
ภาพที่ 4.28 แสดงห้องน้ำชาย.....	52
ภาพที่ 4.29 แสดงห้องน้ำหญิง.....	52

ภาพที่ 4.30 แสดงที่ตั้งจิตทั้ง 7 ฐาน.....	54
ภาพที่ 4.31 กิจกรรมการลงทะเลเบียด.....	56
ภาพที่ 4.32 แสดงกิจกรรมเข้าโรงเรียนอนุบาลฝันในฝันวิทยา.....	57
ภาพที่ 4.33 แสดงกิจกรรมสวดมนต์และปฏิบัติธรรม.....	57
ภาพที่ 4.34 แสดงกิจกรรมนุชามหารธรรมกายเจดีย์.....	58
ภาพที่ 4.35 แสดงกิจกรรมออกกำลังกาย.....	58
ภาพที่ 4.36 แสดงกิจกรรมฟังธรรมและปฏิบัติธรรม.....	59
ภาพที่ 4.37 แสดงกิจกรรมถวายภัตตาหาร.....	59
ภาพที่ 4.38 กิจกรรมเนสัชชิกังคัง.....	59
ภาพที่ 4.39 แสดงกิจกรรมตักบาตร.....	60
ภาพที่ 4.40 แสดงใบปลิวให้ข้อมูลและโฆษณาหมู่บ้านปฏิบัติธรรมและจุดค้แก้ว.....	61
ภาพที่ 4.41 แสดงตัวอย่างหนังสือที่มีการให้ข้อมูลและเชิญชวนให้มาปฏิบัติธรรม.....	61
ภาพที่ 4.42 แสดงชื่อช่องสัญญาณโทรทัศน์ DMC.....	62
ภาพที่ 4.43 แสดงเว็บไซต์ การปฏิบัติธรรม ณ หมู่บ้านปฏิบัติธรรม และ โครงการจุดค้แก้ว.....	63
ภาพที่ 4.44 แสดงช่องทางการรับชมช่อง DMC ผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต.....	64
ภาพที่ 4.45 แสดงการโฆษณาช่องทางการรับชมช่อง DMC ผ่านเว็บไซต์.....	64
ภาพที่ 4.46 แสดงการออกบูธบนสภารธรรมกายสากล.....	65
ภาพที่ 4.47 แสดงแผนที่สำหรับมาพุทธสถานสันติอโศก.....	69
ภาพที่ 4.48 แสดงพระวิหารพันปีเจดีย์บรมสารีริกธาตุ.....	72
ภาพที่ 4.49 แสดง โปสการ์ด.....	73
ภาพที่ 4.50 แสดงศาลาฟังธรรม.....	73
ภาพที่ 4.51 แสดงที่พักอาศัยบนชั้น 2 ของ โปสการ์ด.....	74
ภาพที่ 4.52 แสดงที่พักบนพระวิหารพันปีเจดีย์สารีริกธาตุ.....	75
ภาพที่ 4.53 แสดงสวนรอบพระวิหารเจดีย์บรมสารีริกธาตุ.....	75
ภาพที่ 4.54 แสดงภายนอกคึกขาวและคึกนวล.....	76
ภาพที่ 4.55 แสดงภายในคึกนวลที่พักสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมหญิง.....	76
ภาพที่ 4.56 แสดงบริเวณกุฏิสิกขมาตุ.....	76
ภาพที่ 4.57 แสดงห้องน้ำรวมสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมชายในบริเวณพุทธสถาน.....	77
ภาพที่ 4.58 แสดงห้องโถงในคึกขาว.....	77
ภาพที่ 4.59 แสดงห้องน้ำรวมผู้ปฏิบัติธรรมหญิงในคึกขาวและคึกนวล.....	78

ภาพที่ 4.60 แสดงบริเวณซีกล่างในตึกขาว ตึกนวล.....	78
ภาพที่ 4.61 แสดงกิจกรรมการลงทะเลเบียน.....	82
ภาพที่ 4.62 แสดงกิจกรรมสังสรรค์สัมพันธ์มิตรฯ.....	82
ภาพที่ 4.63 แสดงกิจกรรมฝึกสมาธิและฟังธรรม.....	83
ภาพที่ 4.64 แสดงกิจกรรมทำบุญใส่บาตรสืบศาสตร์พุทธ.....	83
ภาพที่ 4.65 แสดงกิจกรรมโยคะผ่อนคลายสบายใจ.....	84
ภาพที่ 4.66 แสดงกิจกรรมฐานห้องสมุด.....	84
ภาพที่ 4.67 แสดงกิจกรรมฐานตัดต้นไม้.....	85
ภาพที่ 4.68 กิจกรรมฐานโกดังแค่วิจิต.....	85
ภาพที่ 4.69 แสดงกิจกรรมฐาน ชมร.	86
ภาพที่ 4.70 แสดงฐานพุทธรักษา.....	86
ภาพที่ 4.71 แสดงกิจกรรมฟังธรรม รับประทานอาหารบุญ.....	87
ภาพที่ 4.72 แสดงกิจกรรมฐานขะยะวิทยา.....	88
ภาพที่ 4.73 แสดงกิจกรรมฐานน้ำหมัก.....	88
ภาพที่ 4.74 แสดงกิจกรรมสนทนากับพระเกจิ.....	89
ภาพที่ 4.75 แสดงกิจกรรมสวดมนต์ จงกรม สมาธิ ล้างใจ.....	89
ภาพที่ 4.76 แสดงกิจกรรมกตัญญูที่โบสถ์.....	90
ภาพที่ 4.77 แสดงกิจกรรมกตัญญูที่ห้องน้ำชาย.....	90
ภาพที่ 4.78 แสดงกิจกรรมเคลียร์จิตก่อนจาก ฝากวาทะพระพุทธองค์.....	91
ภาพที่ 4.79 แสดงแผ่นพับ ให้ข้อมูลและโฆษณาโครงการเข้าวัดปฏิบัติศีล 8.....	92
ภาพที่ 4.80 แสดงแผ่นโฆษณาโครงการเข้าวัดปฏิบัติศีล 8	92
ภาพที่ 4.81 แสดงหน้าเว็บไซต์ท่านสมณะร้อยดาว ปัญญาวุฑฒ โฉ.....	93
ภาพที่ 4.82 แสดงหน้าเว็บไซต์หลักของพุทธสถานสันตติโสภ.....	93
ภาพที่ 4.83 แสดงสื่อวิทยุผ่านทางอินเทอร์เน็ต.....	94
ภาพที่ 4.84 แสดงการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้ปฏิบัติธรรม.....	95
ภาพที่ 4.85 แสดงแผนที่สำหรับมาวัดภัททันตะอาศาราม.....	98
ภาพที่ 4.86 แสดงตราสัญลักษณ์ประจำวัดภัททันตะอาศาราม.....	101
ภาพที่ 4.87 แสดงเสาศระเจ้าอโศกมหาราช.....	101
ภาพที่ 4.88 แสดง โบสถ์.....	102
ภาพที่ 4.89 แสดงกุฏิศาสนยิสสา.....	102

ภาพที่ 4.90 แสดงภูมิเจ้าอาวาส.....	103
ภาพที่ 4.91 แสดงหอรระฆัง.....	103
ภาพที่ 4.92 แสดงศาลา 91 ปี อาสภมหาเถระ.....	104
ภาพที่ 4.93 แสดงโรงทานใหม่.....	104
ภาพที่ 4.94 แสดงศาลาโพธิปักขิยธรรม.....	105
ภาพที่ 4.95 แสดงศาลาปฏิบัติธรรมหญิง.....	105
ภาพที่ 4.96 แสดงโรงทานสำนัก.....	105
ภาพที่ 4.97 แสดงหอสำนักโยคีชาย.....	107
ภาพที่ 4.98 แสดงที่พักในศาลาโพธิปักขิยธรรม.....	108
ภาพที่ 4.99 แสดงกุฏิสงฆ์เดี่ยว.....	109
ภาพที่ 4.100 แสดงกุฏิสงฆ์เดี่ยว.....	110
ภาพที่ 4.101 แสดงกุฏิจากแบบดั้งเดิม.....	111
ภาพที่ 4.102 แสดงกุฏิจากที่ได้รับการปรับปรุง.....	111
ภาพที่ 4.103 แสดงกุฏิจากสร้างใหม่ในปัจจุบัน.....	111
ภาพที่ 4.104 แสดงหอสำนักโยคีหญิง.....	112
ภาพที่ 4.105 แสดงกุฏิหญิงเดี่ยว.....	113
ภาพที่ 4.106 แสดงกุฏิหญิงเดี่ยว.....	113
ภาพที่ 4.107 แสดงกุฏิหญิงใหม่.....	114
ภาพที่ 4.108 แสดงสถานที่ปักกลดในศาลา 91 ปี อาสภมหาเถระ.....	115
ภาพที่ 4.109 แสดงบริเวณต้นไม้ที่สามารถปักกลดได้สำหรับผู้ปฏิบัติธรรมชาย.....	115
ภาพที่ 4.110 แสดงสวนมะม่วง.....	116
ภาพที่ 4.111 แสดงสำนักงาน.....	117
ภาพที่ 4.112 แสดงห้องสวดอารมณ์ในหอสำนักโยคีชาย.....	118
ภาพที่ 4.113 แสดงห้องน้ำภายในที่พัก หอสำนักโยคีชาย.....	118
ภาพที่ 4.114 แสดงห้องน้ำบริเวณชั้นล่าง.....	118
ภาพที่ 4.115 ภาพแสดงสถานที่ปฏิบัติธรรมบริเวณชั้นล่างศาลาโพธิปักขิยธรรม.....	119
ภาพที่ 4.116 แสดงสถานที่ปฏิบัติธรรมชั้นบนศาลาโพธิปักขิยธรรม.....	119
ภาพที่ 4.117 แสดงห้องสวดอารมณ์ชั้นล่างศาลาโพธิปักขิยธรรม.....	120
ภาพที่ 4.118 แสดงห้องสวดอารมณ์ชั้นบนศาลาโพธิปักขิยธรรม.....	120
ภาพที่ 4.119 แสดงห้องน้ำชั้นล่างศาลาโพธิปักขิยธรรม.....	120

ภาพที่ 4.120 แสดงห้องน้ำชั้นบนศาลาโพธิ์ปักขิยธรรม.....	121
ภาพที่ 4.121 แสดงห้องน้ำในกุฏิสงฆ์แถว.....	121
ภาพที่ 4.122 แสดงห้องน้ำภายนอกกุฏิสงฆ์แถว.....	122
ภาพที่ 4.123 แสดงห้องน้ำในกุฏิสงฆ์เดี่ยว.....	122
ภาพที่ 4.124 แสดงห้องน้ำบริเวณโดยรอบกุฏิจาก.....	122
ภาพที่ 4.125 แสดงสถานที่ปฏิบัติธรรมในหอสำนักโยคีหญิง.....	123
ภาพที่ 4.126 แสดงห้องน้ำในหอสำนักโยคีหญิง.....	123
ภาพที่ 4.127 แสดงห้องน้ำรวมบริเวณหอสำนักโยคีหญิง.....	124
ภาพที่ 4.128 แสดงห้องน้ำในกุฏิหญิงแถว.....	124
ภาพที่ 4.129 แสดงห้องน้ำในกุฏิหญิงเดี่ยว.....	125
ภาพที่ 4.130 แสดงห้องครัวในกุฏิหญิงใหม่.....	125
ภาพที่ 4.131 แสดงห้องน้ำในกุฏิหญิงใหม่.....	126
ภาพที่ 4.132 แสดงการขึ้นกำหนด.....	128
ภาพที่ 4.133 แสดงการเดินจงกรมระยะที่ 1.....	130
ภาพที่ 4.134 แสดงการเดินจงกรมระยะที่ 2.....	131
ภาพที่ 4.135 แสดงการเดินจงกรมระยะที่ 3.....	132
ภาพที่ 4.136 แสดงการเดินจงกรมระยะที่ 4.....	132
ภาพที่ 4.137 แสดงการเดินจงกรมระยะที่ 5.....	133
ภาพที่ 4.138 แสดงการเดินจงกรมระยะที่ 6.....	134
ภาพที่ 4.139 แสดงการนั่งกำหนด.....	135
ภาพที่ 4.140 แสดงกิจกรรมทำวัตรเช้า และปฏิบัติกรรมฐาน.....	142
ภาพที่ 4.141 แสดงกิจกรรมปฏิบัติกรรมฐาน ที่ศาลาโพธิ์ปักขิยธรรม.....	143
ภาพที่ 4.142 แสดงกิจกรรมรับประทานอาหารเช้า และกำหนดอิริยาบถย่อย.....	143
ภาพที่ 4.143 แสดงกิจกรรมทำวัตรเย็นที่ศาลาปฏิบัติธรรมหญิง.....	144
ภาพที่ 4.144 แสดงกิจกรรมทำวัตรเย็นที่ศาลาโพธิ์ปักขิยธรรม.....	144
ภาพที่ 4.145 แสดงกิจกรรมการสออบอารมณ์.....	145
ภาพที่ 4.146 แสดงแผ่นพับโฆษณาของวัดภักทันทตอาสาฬาราม.....	146
ภาพที่ 4.147 แสดงตัวอย่างวารสารของวัดภักทันทตอาสาฬาราม.....	146
ภาพที่ 4.148 แสดงหน้าเว็บไซต์ของวัดภักทันทตอาสาฬาราม.....	147